

Oponentský posudek magisterské práce

Název práce: *Kritický pohled na vybraná díla Kateřiny Šedé*

Studijní obor: Teorie a dějiny divadla

Autor: Bc. Kristýna Jalůvková

Školitel: doc. Mgr. Martin Pšenička, Ph.D.

Oponentka: Mgr. Alena Sarkissian, Ph.D.

Už po přečtení názvu diplomové práce Kristýny Jalůvkové jsem si jako čtenářka připadala ztracená, a to přesto, že dílo Kateřiny Šedé průběžně sleduji a její aktivity mě zajímají. Co znamená „kritický pohled“? Z jaké pozice a jakou metodou bude Šedé dílo kritice podrobeno? Obvykle tuto informaci poskytuje autor čtenářům v podtitulu. Nejpozději to obvykle činí v úvodu. Ten je však zde velmi povšechný, slibuje jen zasazení díla K. Šedé do kontextu participativního umění. Dále se utápí v obecných a vágně přibližných formulích o proměně současného umění (a mluví přitom o uměleckých žánrech, jakkoli má autorka zřejmě na mysli umělecké druhy).

V dalších kapitolách diplomandka provádí jakýsi historický exkurz teoretickými koncepty, které – jak jsem se postupně začala domnívat – mohou souviset s estetickou charakteristikou uměleckých událostí, které Šedá organizuje. Jakkoli by mohly být jednotlivé paralely z různých uměleckých oblastí přínosné k onomu slibovanému kritickému pohledu na umělecké aktivity K. Šedé, diplomandka se nikdy nepustí do komparace konkrétního díla s konceptem, o kterém právě píše. Naopak, koncept sám je rozepsán tu stručněji, jindy naopak až do zbytečného detailu. Takto neúměrně podrobně je pojednáno o *Living Theatre*, aniž by bylo zřejmé, čím je práce tohoto soubor Šedé uměleckým intervencím podobnější nežli např. Schechnerovy performativní události. Ovšem Jalůvková to nevysvětlí, nýbrž téma náhle opouští a posouvá se k jinému tématu.

Prošla jsem tedy polovinou práce, jako bych procházela dalšími a dalšími předpokoji v naději, že dojdu do překvapivého nebo aspoň uspokojivého cíle. Ten se však nedostavil. Namísto vysvětlení, proč mě autorka vedla touto cestou, otevřela se přede mnou rovnou cesta nová: charakteristika jednotlivých uměleckých aktivit K. Šedé. Ve vzduchu zůstala viset otázka, proč Jalůvková volila pro své úvodní tři desítky stran zrovna ty teoretiky, které použila, a ne nějaké jiné (Brooka? Grotowského? Artauda? Mukařovského? – o všech padnou jen zmínky).

V části práce věnované Kateřině Šedé jsem opět začala pociťovat naději, že se vše vyjasní, když v oddíle nazvaném „Od situace k události“ probleskne autorčina vůle zaujmout úhel pohledu a definovat nějak povahu děl, jež hodlá kriticky hodnotit. Od povšechného výkladu o Kotteho teorii akcentace, kterou Jalůvková sblíží se sémiotickými přístupy Iva Osolobě, rovnou přikročí k popisu některých Šedé intervencí. (Mimoходом: Jalůvková používá pro označení děl Kateřiny Šedé pojmů „projekt“ nebo „peformativní událost“, pojem

„intervence“, který se používá pro určitý typ performancí, však padne jen jedinkrát a okrajově. Zajímalo by mě, proč jej zavrhla, jakkoli – podle mě – vystihuje povahu jejích aktivit dosti přesně).

Následuje vlastně jen výčet a povšechný popis Šedé intervencí, který je prokládán výklady o dalších konceptech, jichž by snad mohlo být k analýze použito, od principů her, přes rituál po chápání veřejného prostoru. Nikde však konceptů de facto není využito k rozboru práce K. Šedé, snad jen v případě úvahy o prostoru je taková analýza nesoustavně načrtnuta.

Naprostou záhadou mi je, proč diplomandka umísťuje cosi jako rekapitulaci kritické diskuse o díle K. Šedé až na závěr práce, namísto aby tím usnadnila čtenáři, tedy i mně, orientaci v tématu. Konstatuje závěrem, že dílo Kateřiny Šedé doposud nebylo podrobena kritickému zhodnocení a většina dosavadních prací je zatížena osobními preferencemi autorů.

Jednak mi není jasné, proč by z kritické reflexe neměl zaznívat osobní autorský hlas: objektivita je iluze, každý badatel, každý kritik se nachází vůči objektu svého zkoumání v určité a neopakovatelné pozici, která se chtě nechtě promítne do jeho vnímání. Je naopak mnohdy cenné přiznaně psát z konkrétní pozice, ovšem se snahou o důkladné objasnění svého osobního postoje. Takové „psaní z určitého místa“ může být naopak cenný příspěvek do diskuse o umělecké práci.

Za druhé, a navíc, Jalůvková v žádném ohledu nepřekonalala pokusy, které hodnotí jako zaujaté a nedokonalé: ke své práci mi nedala kompas, který by mi umožnil se v jejím terénu zorientovat, nahlédnout logiku její metody. Když uzavřela svůj text 6. kapitolou „Ke kritice sociálně angažovaného umění“, nepostavila se na jeho stranu, ani nevyvrátila argumentaci jeho kritiků (a podle jakého klíče tyto kritiky volila?), ani skrze tyto kritiky přesvědčivě neotevřela problematické aspekty umění Kateřiny Šedé: opět pouze přiložila dva proudy textu vedle sebe.

A přitom měla k odpovědi kritikům veškeré nástroje, protože jejich slova o ideologickém rázu Šedé intervencí (padají slova jako militantní totalitarismus a manipulace) lze snadno vyvrátit diskusí o prospěšnosti komunitního zážitku vycházejícího z tradičních aktivit prováděných o náboženských svátcích, o duchovním i sociálním významu jednomyslného konání při kolektivním rituálu, o tenké hranici mezi motivací/inspirací a manipulací... A mohla bych pokračovat. Ani jedné z cest, jak provést vlastní analýzu a vytvořit vlastní argumentaci diplomandka nevyužije. Svůj vlastní pohled omezí na obrat „kloním se k názoru“ v úplně poslední větě práce. Svůj názor však nerozvinula ve strukturovaný argument, přes padesát stran práce tak přišlo vniveč a její názor zůstal jen v rovině nepodloženého přesvědčení.

Po jazykové stránce je práce na mnoha místech neobratná, což ovšem není její hlavní nedostatek. Z výše uvedených důvodů navrhuji hodnocení **dobře**.

Ve Slaném 23. ledna 2022